

วิชากฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง 1

Law of Civil Procedure 1

คำถามข้อที่ 1 นายจันเจาสัญชาติจีน มีภูมิลำเนาอยู่กรุงปักกิ่ง กับนายเปา สัญชาติจีน มีภูมิลำเนาอยู่เมืองคุนหมิง ทั้งสองคนโดยสารเครื่องบินของไชน่าแอร์ไลน์ เพื่อจะมาเที่ยวที่จังหวัดภูเก็ตขณะเครื่องบินดังกล่าวใกล้จะบินออกจากสนามบินกรุงปักกิ่ง นายจันเจาขอกู้ยืมเงินจากนายเปาเป็นเงินไทยจำนวน 400,000 บาท โดยได้ทำสัญญากู้ยืมเงินกันขณะอยู่ในเครื่องบินโดยสารดังกล่าว โดยนายจันเจาสัญญาว่าเมื่อถึงจังหวัดภูเก็ต นายจันเจาจะนำเช็คเดินทางไปขึ้นเงินในธนาคารในจังหวัดภูเก็ต แล้วชำระหนี้เงินยืมให้แก่นายเปา ต่อมา เมื่อทั้งคู่มาถึงจังหวัดภูเก็ต นายจันเจาได้นำเช็คเดินทางไปขึ้นเงินในธนาคารแห่งหนึ่งในจังหวัดภูเก็ตแล้ว แต่นายจันเจากลับไม่ยอมชำระหนี้เงินยืมให้แก่ นายเปาตามสัญญา นายเปาประสงค์จะนำสัญญากู้ดังกล่าวฟ้องบังคับนายจันเจาในศาลไทย

ให้ท่านวินิจฉัยว่า นายเปาจะฟ้องนายจันเจาที่ศาลใดได้บ้าง

แนวคำตอบ

มาตรา 3 เพื่อประโยชน์ในการเสนอคำฟ้อง

(1) ในกรณีที่มูลคดีเกิดขึ้นในเรือไทยหรืออากาศยานไทยที่อยู่นอกราชอาณาจักร ให้ศาลแพ่งเป็นศาลที่มีเขตอำนาจ

มาตรา 4 เว้นแต่จะมีบัญญัติเป็นอย่างอื่น

(1) คำฟ้อง ให้เสนอต่อศาลที่จำเลยมีภูมิลำเนาอยู่ในเขตศาล หรือต่อศาลที่มูลคดีเกิดขึ้นในเขตศาลไม่ว่าจำเลยจะมีภูมิลำเนาอยู่ในราชอาณาจักรหรือไม่

มาตรา 4 ทวิ คำฟ้องเกี่ยวด้วยอสังหาริมทรัพย์ หรือสิทธิหรือประโยชน์อันเกี่ยวด้วยอสังหาริมทรัพย์ ให้เสนอต่อศาลที่อสังหาริมทรัพย์นั้นตั้งอยู่ในเขตศาล ไม่ว่าจำเลยจะมีภูมิลำเนาอยู่ในราชอาณาจักรหรือไม่ หรือต่อศาลที่จำเลยมีภูมิลำเนาอยู่ในเขตศาล

มาตรา 4 ตริ คำฟ้องอื่นนอกจากที่บัญญัติไว้ในมาตรา 4 ทวิ ซึ่งจำเลยมิได้มีภูมิลำเนาอยู่ในราชอาณาจักรและมูลคดีมิได้เกิดขึ้นในราชอาณาจักร ถ้าโจทก์เป็นผู้มี

สัญชาติไทยหรือมีภูมิลำเนาอยู่ในราชอาณาจักรให้เสนอต่อศาลแพ่งหรือต่อศาล
ที่โจทก์มีภูมิลำเนาอยู่ในเขตศาล

ตามอุทธรณ์ เป็นการฟ้องเรียกหนี้เงินยืม เป็นหนี้เนื้อบุคคล ไม่ใช่คำฟ้อง
เกี่ยวกับอสังหาริมทรัพย์ตามมาตรา 4 ทวิ แต่เป็นคำฟ้องอื่น ๆ ที่ไม่เกี่ยวกับอสังหาริมทรัพย์
จึงต้องเริ่มพิจารณาตามมาตรา 4 (1) ซึ่งตามมาตราดังกล่าว ศาลที่มีเขตอำนาจ
ได้แก่ ศาลที่จำเลยมีภูมิลำเนาอยู่ในเขตศาล หรือศาลที่มูลคดีได้เกิดขึ้นในเขตศาล
คำว่า “ในเขตศาล” หมายถึง ในเขตศาลไทย แต่ตามอุทธรณ์ ภูมิลำเนาของจำเลย
อยู่ที่กรุงเทพฯ จำเลยมิได้มีภูมิลำเนาอยู่ในราชอาณาจักร จึงไม่อาจฟ้องจำเลยต่อศาลที่
จำเลยมีภูมิลำเนาอยู่ในเขตศาลได้ ส่วนจะฟ้องจำเลยต่อศาลที่มูลคดีของเรื่องนี้ได้
เกิดขึ้นในเขตศาล ซึ่งศาลที่มูลคดีเกิดต้องพิจารณาว่าสัญญากู้ยืมเงินรายนี้ทำขึ้นใน
ท้องที่ใด ท้องที่นั้นเป็นศาลที่มูลคดีเกิด ตามอุทธรณ์ปรากฏว่า สัญญาได้ทำขึ้นใน
เครื่องบินขณะอยู่ในกรุงเทพฯ มูลคดีจึงมิได้เกิดขึ้นในเขตศาลไทย โจทก์จึงไม่อาจฟ้อง
ต่อศาลที่มูลคดีเกิดได้ สรุปแล้วโจทก์ไม่สามารถฟ้องจำเลยต่อศาลไทยทั้งสองแห่ง
ตามที่กำหนดอยู่ในมาตรา 4 (1) ลำดับต่อไปให้พิจารณาว่า โจทก์จะฟ้องจำเลยต่อศาลไทย
ตามมาตรา 4 ตริ ได้หรือไม่ ซึ่งเงื่อนไขของมาตรานี้กำหนดไว้ว่าโจทก์ต้องเป็น
ผู้มีสัญชาติไทยหรือต้องมีภูมิลำเนาในราชอาณาจักรไทย โจทก์จึงจะสามารถฟ้องต่อ
ศาลไทยตามมาตรา 4 ตริ ได้ แต่ตามอุทธรณ์ โจทก์เป็นผู้มีสัญชาติจีน และมีภูมิลำเนา
อยู่นอกราชอาณาจักร จึงไม่เข้าเงื่อนไขที่จะฟ้องจำเลยต่อศาลไทยตามมาตรา 4 ตริ ได้
ลำดับสุดท้ายที่ต้องพิจารณา คือ โจทก์จะฟ้องจำเลยต่อศาลไทยตามมาตรา 3 (1)
ได้หรือไม่ การที่โจทก์จะฟ้องจำเลยต่อศาลไทยตามมาตราดังกล่าวได้ ต้องเป็นกรณีมูลคดี
เกิดในอากาศยานไทย แต่ตามอุทธรณ์ สัญญากู้ยืมเงินทำกันในอากาศยานไชน่าแอร์
ไลน์ขณะอยู่นอกราชอาณาจักร มูลคดีจึงมิได้เกิดในอากาศยานไทย โจทก์จึงไม่อาจ
ฟ้องจำเลยต่อศาลไทยตามที่กำหนดในมาตรา 3 (1) ได้ สรุปแล้วเป็นกรณีโจทก์ไม่อาจ
ฟ้องจำเลยต่อศาลไทยได้

คำถามข้อที่ 2 นายอ่อนและนางแข็ง เป็นสามีภรรยากันโดยชอบด้วยกฎหมาย นายอ่อนมีจิตฟั่นเฟือนไม่สมประกอบ จนไม่สามารถจัดการงานด้วยตนเองได้ นางแข็งจึงร้องขอต่อศาลเพื่อมีคำสั่งว่า นายอ่อนเป็นคนเสมือนไร้ความสามารถ และขอให้ตั้งตนเองเป็นผู้พิทักษ์ ภายหลังศาลมีคำสั่งตามที่นางแข็งร้องขอแล้ว นางแข็งทราบว่า นายอ่อนถูกนายเหลื่อมฉ้อโกงเงินไปจำนวน 500,000 บาท นางแข็งในฐานะผู้พิทักษ์ จึงเป็นโจทก์ฟ้องว่านายเหลื่อมฉ้อโกง อันเป็นการกระทำละเมิดต่อนายอ่อนคนเสมือนไร้ความสามารถ ขอให้บังคับนายเหลื่อมคืนเงินจำนวน 500,000 บาท พร้อมดอกเบี้ย ให้แก่นายอ่อน ให้วินิจฉัยตามประเด็น ดังนี้

(1) นางแข็งเป็นผู้พิทักษ์มีอำนาจเป็นโจทก์ฟ้องนายเหลื่อมเป็นคดีนี้แทนนายอ่อนคนเสมือนไร้ความสามารถ ได้หรือไม่

(2) ภายหลังยื่นฟ้องคดีนี้แล้ว นางแข็งจะขอแก้ฟ้องโดยเปลี่ยนตัวโจทก์เป็นนายอ่อนคนเสมือนไร้ความสามารถเป็นคนฟ้องเอง โดยนางแข็งเป็นผู้พิทักษ์ให้ความยินยอมได้หรือไม่ หรือศาลจะมีคำสั่งกำหนดให้แก้ไขข้อบกพร่องในเรื่องความสามารถได้หรือไม่

แนวคำตอบ

มาตรา 55 เมื่อมีข้อโต้แย้งเกิดขึ้น เกี่ยวกับสิทธิหรือหน้าที่ของบุคคลใดตามกฎหมายแพ่ง หรือบุคคลใดจะต้องใช้สิทธิทางศาล บุคคลนั้นชอบที่จะเสนอคดีของตนต่อศาลส่วนแพ่งที่มีเขตอำนาจได้ ตามบทบัญญัติแห่งกฎหมายแพ่งและประมวลกฎหมายนี้

มาตรา 56 ผู้ไร้ความสามารถหรือผู้ทำการแทนจะเสนอข้อหาต่อศาลหรือดำเนินกระบวนการพิจารณาใด ๆ ได้ ต่อเมื่อได้ปฏิบัติตามบทบัญญัติแห่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ว่าด้วยความสามารถและตามบทบัญญัติแห่งประมวลกฎหมายนี้ การให้อนุญาตหรือยินยอมตามบทบัญญัติเช่นว่านั้น ให้ทำเป็นหนังสือยื่นต่อศาลเพื่อรวมไว้ในสำนวนความ

ไม่ว่าเวลาใด ๆ ก่อนมีคำพิพากษาเมื่อศาลเห็นสมควรหรือเมื่อคู่ความฝ่ายหนึ่งฝ่ายใดยื่นคำขอโดยทำเป็นคำร้องให้ศาลมีอำนาจทำการสอบสวนในเรื่องความสามารถของผู้ขอหรือของคู่ความอีกฝ่ายหนึ่ง และถ้าเป็นที่พอใจว่ามีการบกพร่องในเรื่อง

ความสามารถ ศาลอาจมีคำสั่งกำหนดให้แก้ไขข้อบกพร่องนั้นเสียให้บริบูรณ์ภายในกำหนดเวลาอันสมควรที่ศาลจะสั่ง

(1) นายอ่อน คนเสมือนไร้ความสามารถนั้น ทำนิติกรรมเองได้ทุกอย่าง เว้นแต่จะต้องด้วยข้อจำกัดความสามารถตามที่บัญญัติไว้ในประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 34 (1) ถึง (11) ซึ่งคนเสมือนไร้ความสามารถจะทำได้เฉพาะเมื่อผู้พิทักษ์ให้ความยินยอมเท่านั้น ดังนั้น นางแข็งผู้พิทักษ์จึงมีอำนาจหน้าที่เพียงแต่ให้ความยินยอมหรือไม่ แก่คนเสมือนไร้ความสามารถในกิจการที่กฎหมายกำหนดไว้เท่านั้น แต่ไม่มีบทบัญญัติในประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ที่ให้อำนาจผู้พิทักษ์ฟ้องคดีแทนคนเสมือนไร้ความสามารถ นางแข็งผู้พิทักษ์จึงไม่มีอำนาจฟ้องคดีแทนนายอ่อน คนเสมือนไร้ความสามารถได้ (คำพิพากษาฎีกาที่ 905/2523 และ 13652/2556)

(2) นางแข็งผู้พิทักษ์ยื่นฟ้องคดีแพ่งแทนนายอ่อนคนเสมือนไร้ความสามารถ เป็นการไม่ชอบด้วยประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 34 ถือเป็นการฟ้องคดีโดยไม่มีอำนาจฟ้อง ซึ่งภายหลังโจทก์จะขอแก้ฟ้องโดยเปลี่ยนตัวโจทก์เป็นนายอ่อน คนเสมือนไร้ความสามารถเป็นคนฟ้องเอง โดยนางแข็งผู้พิทักษ์ให้ความยินยอม เพื่อให้มีอำนาจฟ้องก็ย่อมไม่อาจกระทำได้ และกรณีเช่นนี้ศาลจะใช้ ป.วิ.พ. มาตรา 56 วรรคสอง สั่งให้โจทก์แก้ไขข้อบกพร่องในเรื่องความสามารถก็ได้ เพราะเป็นปัญหาเรื่องอำนาจฟ้อง หากใช้เป็นปัญหาเรื่องการบกพร่องในเรื่องความสามารถไม่ (เทียบคำพิพากษาฎีกาที่ 5720/2546)

สรุป

(ก) นางแข็งผู้พิทักษ์จึงไม่มีอำนาจฟ้องคดีแทนนายอ่อนคนเสมือนไร้ความสามารถได้

(ข) สั่งให้โจทก์แก้ไขข้อบกพร่องในเรื่องความสามารถก็ได้ เพราะเป็นปัญหาเรื่องอำนาจฟ้อง หากใช้เป็นปัญหาเรื่องการบกพร่องในเรื่องความสามารถ